

Raadsvoorstel

Onderwerp: **Beleidsplan Schuldhulpverlening 2021-2024 en Verordening beslistermijn schuldhulpverlening Het Hogeland 2021**

Datum: 28 april 2021
Agendapunt: 3
Behandeling: Ter bespreking in raadsoverleg
Portefeuillehouder(s): Wethouder De Visser
Steller: Tjakkelen Nipperus t.nipperus@hethogeland.nl
Zaaknummer: Z.HHL.037123

1. Samenvatting

De aanpak van schulden staat al langere tijd hoog op de politieke agenda. Hier komt bij dat door de coronacrisis steeds meer mensen in de financiële problemen geraken.

Het college heeft een nieuw beleidsplan Schuldhulpverlening 2021-2024 opgesteld. Het vorige beleidsplan was eind 2019 afgelopen. Daarnaast is de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening op 1 januari 2021 gewijzigd op een aantal onderdelen. De belangrijkste verandering betreft de wettelijke taak voor gemeente om vroegsignalering van schulden uit te voeren. Door schulden in een vroegtijdig stadium op te sporen en hulp aan te bieden, kunnen problematische schulden worden voorkomen. Het plan gaat gelden voor de periode van 2021 tot 2025.

Daarnaast dient de gemeente op grond van de wet een Verordening vast te stellen waarin de beslistermijn voor schuldhulpverleningstrajecten is vastgelegd. Het college stelt de raad voor om een termijn van 8 weken te hanteren.

2. Gevraagd of voorgesteld besluit

Voorgesteld wordt om:

1. Het Beleidsplan Schuldhulpverlening 2021-2024 vast te stellen;
2. De Verordening beslistermijn schuldhulpverlening Het Hogeland 2021 vaststellen
3. De middelen voor schuldhulpverlening uit de decembercirculaire (€ 30.000 over 2020 en € 62.000 over 2021) bij de voorjaarsnota toe te voegen aan het budget Schuldhulpverlening in de begroting. Het bedrag van € 30.000 over het jaar 2020 dient bij de jaarrekening bij het bestemmen van het resultaat 2020 te worden toegevoegd aan de reserve

3. Inleiding

De aanpak van schulden staat in Nederland hoog op de politieke agenda. In een tijd waarin steeds meer mensen zich financieel kwetsbaar voelen als gevolg van de Coronamaatregelen neemt het belang van goede schuldhulpverlening steeds verder toe. Financiële problemen en problematische schulden zijn een belangrijke belemmerende factor voor maatschappelijke participatie.

Sinds 2012 is de schuldhulpverlening wettelijk verankerd in de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs). Deze wet regelt dat inwoners met problematische schulden bij de gemeente terecht kunnen voor hulp. Voor schuldhulpverlening is veel informatie nodig over de financiële situatie van de persoon met schulden. Een betere toegang tot persoonsgegevens als middel om schuldhulpverlening effectiever te maken en daarmee bij

te dragen aan een behoorlijke levensstandaard en gezondheid, staat daarom al langer in de belangstelling. Tegelijkertijd roept deze gegevensuitwisseling vragen op over de bescherming van de privacy. Dit heeft geleid tot de gewijzigde Wet gemeentelijke schuldhulpverlening met ingang van 1 januari 2021. De belangrijkste wijziging betreft de invoering van de vroegsignalering voor gemeenten zonder de privacyregels te schenden. De invoering van de vroegsignalering is de belangrijkste aanleiding voor dit gewijzigde beleidsplan.

4. Mogelijke maatregelen en beoogd resultaat

In het huidige beleid is opgenomen dat er een laagdrempelig aanbod van schuldhulpverlening wordt geboden. Hiermee wordt een brede doelgroep bediend door een integrale benadering. Niet alleen schulden worden aangepakt, er wordt ook gekeken naar de oorzaken van schulden. Problemen op andere terreinen dan de financiën als gezondheid, werkloosheid en participatie worden tevens meegenomen. Daarbij wordt maatwerk geleverd. Dit alles wordt gehandhaafd in het voorliggende beleidsplan.

Vroegsignalering

Nieuw in het voorliggende beleidsplan ten opzichte van het vorige beleidsplan is dat bij het opsporen van schulden onder inwoners voor een actieve benadering wordt gekozen middels vroegsignalering. Dit houdt in dat zodra signalen van betalingsachterstanden de gemeente bereiken, een aanbod wordt gedaan tot schuldhulpverlening aan inwoners. Daarbij ligt de nadruk minder op de verantwoordelijkheid van de klant, immers erg veel informatie over de financiële situatie van de inwoner is door de hulpverlener op te vragen. Hiermee kan sneller en efficiënter hulp worden geboden. De vroegsignalering van schulden zal worden uitgevoerd door de gemeentelijke organisatie en niet door de kredietbanken. Zodra duidelijk is dat er sprake is van een problematische schuldensituatie zal de professionele schuldhulpverlening bij de kredietbanken worden ingeschakeld.

Doelgroepen schuldhulpverlening

Met betrekking tot de toegang tot de professionele schuldhulpverlening blijft het huidige beleid gehandhaafd. Met de brede toegang tot de schuldhulpverlening worden geen drempels opgeworpen voor inwoners met schulden. In de dagelijkse praktijk van schuldhulpverleners melden vooral alleenstaanden zich voor hulpverlening. Deze doelgroep is voldoende in beeld. Daarnaast behoeven specifieke doelgroepen extra aandacht: gezinnen met kinderen, statushouders, jongeren en ondernemers. Deze doelgroepen zijn dan ook apart in het plan opgenomen.

1. *Gezinnen met kinderen*

In de gemeente Het Hogeland leefden in 2018 ongeveer 600 kinderen in een gezin met een inkomen onder de lage inkomensgrens. Dit is 6,9% van de kinderen in de gemeente. Hoewel het aandeel kinderen in armoede in Het Hogeland tussen 2015 en 2018 is afgenomen van 8,6% naar 6,9%, verdient deze groep nog steeds extra aandacht. Daarnaast biedt de Wgs een wettelijke basis om in dit beleidsplan specifiek aandacht te besteden aan gezinnen met inwonende minderjarige kinderen.

Ambities voor gezinnen met kinderen:

- Ontruiming van gezinnen waarin kinderen opgroeien altijd voorkomen;
- Samenwerken met het onderwijs om financiële educatie aan te bieden;
- Jongeren die nog geen 18 jaar zijn maar wel gebaat zijn bij professionele schuldhulpverlening deze mogelijkheid bieden;
- Samenwerken met teams van de overige beleidsterreinen voor een integrale aanpak.

Deze ambities betreffen een voortzetting van het huidige beleid.

2. *Statushouders*

Statushouders hebben een bovengemiddelde kans op het ontwikkelen van problematische schulden. Deze doelgroep verdient specifieke aandacht. Het nieuwe inburgeringsstelsel dat op 1 januari 2022 wordt ingevoerd streeft ernaar alle inburgeraars snel en volwaardig mee

te laten doen in de Nederlandse maatschappij. Eén van de nieuwe taken voor de gemeente is het financieel ontzorgen van bijstandsgerechtigde asielstatushouders zodat het inburgeringstraject zo effectief mogelijk verloopt. Hiermee wordt niet alleen het inburgeringsproces bevorderd maar ook de arbeidsdeelname. Tot slot kunnen schulden worden voorkomen.

Op grond van het huidige beleid worden statushouders ook al financieel zelfredzaam gemaakt. Dit is een speerpunt in het beleid voor statushouders. Statushouders die voor het eerst gehuisvest worden in de gemeente ontvangen de eerste 15 maanden maatschappelijke begeleiding. Onderdeel van deze begeleiding is het opstellen van een budgetoverzicht. Hierdoor wordt inzicht verkregen in de inkomsten en uitgaven. Ook wordt door middel van coaching ondersteuning geboden bij de financiën. Waar nodig worden nu al vaste lasten doorbetaald. Onder de nieuwe inburgeringswet wordt dit een wettelijke plicht.

Ambities voor statushouders:

- Blijven doorbetalen vaste lasten op uitkering tijdens ontzorgperiode van minimaal 6 maanden;
- Blijvende inzet coaching en maatschappelijke begeleiding tijdens ontzorgperiode;
- Blijvende inzet specifieke budgetcursus voor statushouders bij aanvang bijstand.

3. *Jongeren*

Naarmate jongeren ouder worden, komen ze vaker geld te kort. Binnen de groep mbo'ers van 18 jaar en ouder heeft 37% momenteel een schuld. Eén op de vier heeft betalingsachterstanden. Zodra jongeren op zichzelf gaan wonen, neemt de schuldensituatie toe. Studieleningen en roodstand zijn de belangrijkste schulden onder studenten. Daarnaast komen veel betalingsachterstanden bij de zorgverzekeraar en de telefoonprovider voor. Naast deze formele schulden, hebben scholieren ook informele schulden. Dit zijn vaak leningen bij vrienden en ouders.

Ambities voor jongeren:

- Jongeren aanmerken als een belangrijke doelgroep bij de vroegsignalering van schulden;
- Samenwerken met Jongerenwerk, scholen en huisartsen bij de vroegsignalering;
- Studiefinanciering is geen contra-indicatie voor professionele schuldhulpverlening;
- Inzet specifiek schuldhulpverleningstraject voor jongeren met aandacht voor re-integratie.

In het huidige beleid is ook veel aandacht voor jongeren en schulden. Het Eurocoachtraject van de Groninger Krediet Bank (GKB) wordt ingezet voor deze doelgroep. Hierbij is ook aandacht voor re-integratie.

4. *Ondernemers*

In de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) staat dat gemeenten natuurlijke personen moeten ondersteunen bij het vinden van een oplossing voor schulden die ze niet kunnen dragen. Met de recente wijziging van de Wgs is expliciet duidelijk gemaakt dat ondernemers daar ook onder vallen. In de oorspronkelijke toelichting op de Wgs was dit niet duidelijk opgenomen.

De verwachting bestaat dat de komende tijd meer ondernemers in financiële problemen komen, als gevolg van de coronacrisis. Ondernemers met weinig financiële reserves behoren tot de kwetsbare groepen die door de coronamaatregelen geraakt worden. Dit kan leiden tot problemen op het terrein van werk, inkomen en participatie. Daarbij moet worden meegenomen dat de drempel om hulp te zoeken bij financiële problemen bij ondernemers hoger ligt. Daarnaast zijn de schulden van ondernemers gemiddeld hoger en complexer.

Omdat de verwachting bestaat dat in de komende periode meer ondernemers met problemen zich zullen melden bij de gemeente is een integraal beleidsplan opgesteld: "Ondernemers in de knel door corona: de integrale aanpak van de gemeente Het Hogeland" opgesteld. In dit plan is ook de schuldhulpverlening aan ondernemers meegenomen.

Ambities voor ondernemers:

- Ondernemers met schulden (vroeg) in beeld brengen;
- Eén centraal duidelijk toegangspunt (loket) waar ondernemers terecht kunnen;
- Duidelijke externe communicatie over dit toegangspunt en over de hulp van de gemeente;
- Verbinding aanbrengen tussen schuldhelpverlening, Bbz en economische zaken (interne communicatie).

De ambities voor ondernemers zijn nieuw in het beleidsplan schuldhelpverlening.

De inzet van budgetbeheer zal in het nieuwe beleidsplan niet langer beperkt zijn tot een periode van 4 jaren maar kan in gevallen waarin dit nodig is, langer plaatsvinden. Tussentijdse toetsing zal uitwijzen of het budgetbeheer moet worden voortgezet. Ook vervalt de beperking van de eenmaligheid van budgetbeheer. Indien noodzakelijk kan budgetbeheer dus vaker worden ingezet. Een belangrijke aanleiding hiervoor is het voorkomen van duurdere vormen van schuldhelpverlening als schuldenbewind. Door de inzet van de wettelijke mogelijkheid voor gemeenten om te adviseren bij schuldenbewind, kan invloed worden uitgeoefend op de ingezette helpverlening voor inwoners. Lichtere vormen van helpverlening zullen eerder leiden tot zelfstandigheid van de inwoner. Bovendien zijn lichtere vormen van helpverlening goedkoper. Geadviseerd wordt om gebruik te maken van het adviesrecht bij schuldenbewind. Om aan te kunnen tonen aan de rechter dat budgetbeheer een beter alternatief is, zal een goed alternatief moeten worden geboden voor bewind. Een beperking van budgetbeheer in tijd, past hier dan niet bij. Daarbij moet ook worden vermeld dat het budgetbeheer alleen voor inwoners van voormalige gemeente Eemsmond beperkt was en niet voor inwoners van de voormalige gemeente Bedum, Winsum en De Marne, aangewezen op de dienstverlening van de GKB. Middels voorliggend beleidsplan wordt nu hetzelfde beleid met betrekking tot budgetbeheer gevoerd voor alle inwoners in de gemeente Het Hogeland.

Opgemerkt moet worden dat het opheffen van de eenmaligheid en het uitbreiden van de duur van budgetbeheer niet leidt tot een uitbreiding van de dienstverlening en daarmee tot hogere kosten. Inwoners die in de afgelopen jaren de maximale termijn hadden bereikt en toch nog helpverlening nodig hadden, werden vaak doorverwezen naar bewind. Dit is een duurdere vorm van helpverlening en zal nu minder vaak nodig zijn.

Tot slot is in het voorliggende beleidsplan een hoofdstuk toegevoegd over schuldenbewind. Hoewel schuldenbewind formeel niet valt onder de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening, is het van belang om hier beleid op te ontwikkelen. De uitgaven voor gemeenten aan bijzondere bijstand voor de kosten van bewindvoering zijn in de afgelopen jaren fors gestegen. Dit is een landelijk beeld. Door gebruik te maken van het gemeentelijk adviesrecht en samen te werken met bewindvoerders, wordt geprobeerd om de kosten terug te brengen.

Verordening beslistermijn schuldhelpverlening Het Hogeland 2021

De wet regelt dat inwoners met problematische schulden bij gemeenten terecht kunnen voor onder meer advies, schuldbemiddeling of een saneringskrediet. Het uitgangspunt is dat schuldhelpverlening breed toegankelijk is. Daarbij is van belang dat het voor de inwoner duidelijk is binnen welke termijn na het eerste gesprek over de helpvraag wordt besloten of diegene voor een schuldenregeling in aanmerking komt.

Om deze reden is bij de genoemde wetswijziging in navolging van het advies van de Nationale Ombudsman besloten een wettelijke termijn op te nemen waarbinnen de gemeente na het eerste gesprek over de helpvraag moet besluiten of iemand voor een schuldenregeling in aanmerking komt. Niet alleen burgers dienen zich aan wettelijke termijnen te houden. Ook van een dienende overheid mag verwacht worden dat zij op een

verzoek van een burger binnen een redelijke, door de raad in een gemeentelijke verordening vastgestelde, termijn reageert.

Deze termijn mag volgens artikel 4a, derde lid, van de wet niet langer zijn dan acht weken. Dit is gelijk aan de maximale redelijke termijn die in artikel 4:13, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht wordt gesteld. Een kortere beslistermijn vaststellen is wel toegestaan.

De beslistermijn is bepaald op 8 weken, vanwege de bestaande praktijk en uitvoerbaarheid.

6. Maatschappelijke impact

Het voorkomen en bestrijden van problematische schulden is van maatschappelijk belang. Problematische schulden kunnen nadelige gevolgen hebben voor de gezondheid, werk, sociale contacten, gezin en kosten de Nederlandse samenleving jaarlijks miljoenen Euro's. Het belang van het vroegsignaleren van schulden en het bieden van hulp bij problematische schulden is daarom groot.

7. Vervolgtraject

Uitvoering

De uitvoering van het beleidsplan Schuldhulpverlening ligt voor een groot deel bij de kredietbanken Volkskredietbank (VKB) en Groninger Krediet Bank (GKB). De VKB heeft deel uitgemaakt van de projectgroep en heeft meegedacht en geschreven. Daarbij is vooral gekeken naar de uitvoerbaarheid van het beleid. De GKB heeft laten weten dat al het ontwikkelde beleid van Het Hogeland door hen uit te voeren is.

Het beleidsplan is inmiddels door het bestuur van de VKB beoordeeld op uitvoerbaarheid. Hier is een positief besluit over genomen.

De uitwerking van het beleidsplan zal plaatsvinden in de vorm van een uitvoeringsplan. Met betrekking tot de Vroegsignalering van schulden is een stuurgroep en een werkgroep opgericht. Hierin zijn diverse functionarissen vertegenwoordigd vanuit Werkplein Ability, Mensenwerk Hogeland, Het Gegevenshuis, Backoffice Samenleving en Sociaal en het Sociaal Team. De wijze waarop de gegevens van de signaalpartners intern verwerkt zullen worden, zal ook onderdeel uitmaken van dit plan Vroegsignalering. Hierbij zal ook de informatiebeveiligingsfunctionaris om advies worden gevraagd.

Integraal beleidsplan

Naast de expertise van beleid op het terrein van schuldhulpverlening is input verstrekt door uitvoering Werkplein Ability, beleid Jeugd, Strategisch adviseur, de financieel consultant en Juridische zaken. Daarnaast zijn aanbevelingen van de maatschappelijke partners meegenomen in dit beleidsplan. Tot slot is de Adviesraad Het Hogeland om advies gevraagd. Op 17 februari 2021 is gevraagd om voor 14 maart 2021 het college van advies te voorzien. Op 10 maart 2021 heeft de adviesraad laten weten dat deze termijn te kort is om advies uit te kunnen brengen.

Juridische gevolgen

Het beleidsplan Schuldhulpverlening is gebaseerd op de gewijzigde Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. Middels dit plan voldoet het gemeentelijk beleid aan de in wet gestelde eisen. Nadere uitwerking zal plaatsvinden in overleg met de VKB en de GKB. De gemeenschappelijke regeling VKB en de dienstverleningsovereenkomst GKB zullen overeenkomstig het nieuwe beleid worden aangepast.

Financiële aspecten en wijze van dekking

Door het Rijk zijn met de invoering van de gewijzigde Wgs ten aanzien van de uitvoering van de schuldhulpverlening geen extra structurele middelen ter beschikking gesteld. Gemeenten hebben de regie zelf in handen. Zij kunnen zelf prioriteiten stellen en kiezen hoe zij de schuldhulpverlening willen organiseren. In de gemeente Het Hogeland is een bedrag van € 500.000 gereserveerd in de begroting, waarvan € 300.000 bestemd is voor de uitvoering van de schuldhulpverlening bij de VKB en € 200.000 bij de GKB.

Voor de Vroegsignalering van schulden is geen extra budget opgenomen in de gemeentelijke begroting. Bij de kadernota Schuldhulpverlening heeft de raad als kader meegegeven dat de uitvoering binnen de bestaande budgetten dient plaats te vinden. Hier zit wel een financieel risico. Door het vroegtijdig opsporen van schulden, zullen ook meer problematische schulden in beeld worden gebracht. Dit zal leiden tot meer doorgeleidingen naar de kredietbanken. Daarnaast gaat de coronapandemie nog steeds door. De lockdown zorgt ervoor dat veel bedrijven nog steeds gesloten zijn en geen inkomsten kunnen genereren. Naar verwachting zal in 2021 het aantal problematische schulden gaan toenemen als gevolg van de coronamaatregelen.

Op grond van de decembercirculaire 2020 hebben de gemeenten een aanvullend steunpakket ontvangen voor extra kosten door de coronamaatregelen. In dit steunpakket zit ook budget voor schuldhulpverlening. Deze middelen zijn als volgt verdeeld voor de gemeente Het Hogeland:

	2020	2021	Totaal
Schuldenbeleid	30.346	62.039	92.385

Omdat de verwachting bestaat dat door de coronamaatregelen meer inwoners te maken gaan krijgen met problematische schulden, wordt geadviseerd om het bedrag van € 92.385 tot te voegen aan het budget Schuldhulpverlening. Dit betreffen incidentele middelen.

Tevens bestaat de verwachting dat door de inzet van het adviesrecht beschermingsbewind, meer inwoners in budgetbeheer terecht gaan komen. Dit betekent een verhoging van de kosten voor schuldhulpverlening. Daar zal tegenover staan dat naar verwachting op termijn de kosten van bewindvoering binnen de bijzondere bijstand zullen gaan afnemen.

Tot slot moet worden opgemerkt dat de invoering van de vroegsignalering financiële risico's met zich mee gaat brengen. Door meer schulden op te sporen, bestaat de kans dat er meer mensen met problematische schulden worden gevonden. Deze inwoners zullen moeten worden doorgeleid naar de kredietbanken. Daar zullen de uitvoeringskosten kunnen gaan stijgen. Tevens kost het signaleren van schulden formatie binnen de gemeentelijke organisatie. Afhankelijk van de intensiteit van het signaleren zullen hiervoor uren moeten worden ingezet. In het uitvoeringsplan wordt dit nader uitgewerkt. Mogelijk zal de raad om aanvullend budget worden gevraagd.

Geadviseerd wordt om de middelen voor schuldenbeleid uit de decembercirculaire 2020 van in totaal € 92.385 voor de jaren 2020 en 2021 bij de voorjaarsnota toe te voegen aan het budget Schuldhulpverlening in 2021 om de stijging van de aanvragen schuldhulpverlening als gevolg van de coronamaatregelen op te kunnen vangen. Het bedrag van € 30.346 over het jaar 2020 dient bij de jaarrekening bij het bestemmen van het resultaat 2020 te worden toegevoegd aan de reserve.

Bijlage(n):

1. Beleidsplan Schuldhulpverlening 2021-2024
2. Verordening beslistermijn schuldhulpverlening Het Hogeland 2021
3. Raadsbesluit Beleidsplan Schuldhulpverlening 2021-2024 en Verordening beslistermijn schuldhulpverlening Het Hogeland 2021

Winsum, 13 april 2021

Burgemeester en wethouders van de gemeente Het Hogeland,

Gemeentesecretaris,

Burgemeester,

Paul van Vilsteren

Henk Jan Bolding